

نگرش توحیدی به علوم تجربی، لایه‌های پنهان هستی را بر بشر نمایان می‌سازد

رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها معتقد است، دانشمندان اسلامی در قدیم همیشه با تجمیع وحی و علوم تجربی به ورای آنچه در این علوم ظاهری بود، سوق داده می‌شدند و علوم ظاهری را لایه‌ای از هستی می‌دانستند که باید به ورای آن دست می‌یافتند.

رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها معتقد است، دانشمندان اسلامی در قدیم همیشه با تجمیع وحی و علوم تجربی به ورای آنچه در این علوم ظاهری بود، سوق داده می‌شدند و علوم ظاهری را لایه‌ای از هستی می‌دانستند که باید به ورای آن دست می‌یافتند.

حجت‌الاسلام احمد احمدی، رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت) حجت‌الاسلام «احمد احمدی»، رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، در دومین نشست علمی از کرسی‌های آزاداندیشی که عصر دیروز، شنبه، 27 آذرماه، در دانشکده علوم پایه دانشگاه تهران برگزار شد، در تبیین گستره علوم انسانی اظهار کرد: تمام رشته‌های علمی حتی فیزیک و ریاضیات به یک معنا به علوم انسانی بازمی‌گردد؛ در علم ریاضیات شما سرانجام به ریشه‌های علوم انسانی می‌رسید.

وی افزود: با استدلال می‌توانید اثبات کنید که یقینی‌بودن ریاضیات و یقینی‌نبودن غیرریاضیات را با استفاده از علوم انسانی باید اثبات کنید. در علم فیزیک نیز که امروز دیگر به مسئله اتم برمی‌گردد، در اتم نیز اجزای فراوانی وجود دارد و تا چند سال قبل که بنده برخی کتاب‌ها در این زمینه را می‌خواندم، می‌گفتند که حدود 280 یا 290 ذره در درون اتم کشف شده و این علوم نیز باید سرانجام از طریق تئوری و نظریه، تکلیف آن معلوم شود.

رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها با بیان این‌که گرچه در علم فیزیک، بیشتر فیزیک‌دان‌ها نظر می‌دهند، عنوان کرد: ولی در واقع حیطه علم فیزیک از تجربه فراتر می‌رود و پیوند با علوم انسانی برقرار می‌کند. اگر در علم فیزیک و در علوم مربوط به ماده، چنین مسئله‌ای داشته باشیم که سرانجام باید با تئوری و با علوم انسانی، تکلیف علوم معلوم شود، علوم دیگر از جمله شیمی، پزشکی و... نیز به یک معنا ریشه در علوم انسانی به‌ویژه فلسفه دارند.

احمدی تأکید کرد: به‌همین جهت بود که در گذشته، فلسفه را مادر همه علوم می‌دانستند. اگرچه این ادعا صحیحی نبود، ولی به یک معنا تمام علوم سرانجام به بحث‌هایی مانند علیت، وجود و... می‌رسند که این‌ها در حیطه علم فلسفه قرار دارند. بنابراین می‌بینید که حوزه علوم انسانی، حوزه بسیار گسترده‌ای است و گستره‌اش تمام علوم را در بر می‌گیرد.

وی با بیان این‌که در گذشته در جامعه ما به‌خصوص در حوزه‌های دینی ما، هم علوم دینی و هم علوم تجربی تحصیل می‌شد، گفت: برای مثال کتاب «المباحث المشرقیه» فخررازی را اگر کسی ملاحظه کند، می‌بیند که در حدود نیمی از این کتاب مربوط به طبیعیات است و به بیان مباحثی مانند حرارت، برودت و ماهیت آن‌ها پرداخته است.

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با بیان این‌که حتی در گذشته در حوزه‌های دینی به میزان زیادی به فلکیات نیز پرداخته می‌شد، عنوان کرد: علمای دینی در گذشته همچنین به بررسی ارتباط فلکیات با ذات پاک حق می‌پرداختند. در کتاب شفای ابن سینا نیز ملاحظه می‌کنید که بخشی از آن ریاضی، قسمتی از آن، طبیعیات است و در کنار این مباحث، مباحثی همچون نفس و الهیات قرار دارد.

احمدی تصریح کرد: حتی بخشی از الهیات شفا مربوط به ریاضیات است که به آن «تعلیمیات» گفته می‌شود. حتی در یکی از کتاب‌های بیرونی، جامعه‌شناسی عمیق و مفصلی مشاهده می‌شود. ملاحظه می‌کنید که در گذشته علوم تجربی و انسانی و الهی با هم پیوسته بود و غالباً همان کسانی که علوم تجربی را می‌خواندند، علوم دینی را نیز فرامی‌گرفتند.

این پژوهشگر قرآنی با بیان این‌که در گذشته بین وحی و آنچه در دین آمده و بین آنچه علوم را ابزاری در خدمت انسان می‌دانسته، جمع می‌شده است، اضافه کرد: دانشمندان اسلامی در قدیم همیشه به ورای آنچه در این علوم ظاهری مطالعه می‌کردند، سوق داده می‌شدند و این علوم ظاهری و تجربی را لایه‌ای از هستی می‌دانستند که خود را ملزم می‌دانستند به ورای آن علوم ظاهری نیز دست پیدا کنند.

رئیس سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها عنوان کرد: امروز نیز اگر عالم دینی و عالم دانشگاهی ما بنشینند و علوم

یکدیگر را با هم ترکیب و ممزوج کنند، خواهیم توانست به علوم انسانی اسلامی نزدیک شویم. تمام آنچه از غرب آمده که ضرر ندارد، در غرب و علوم انسانی غربی نیز فوایدی وجود دارد که ما باید آن را اخذ کنیم.

وی با بیان این که هیچ عالم حوزوی نمی‌تواند علم جامعه‌شناسی، شاخه‌های مختلف علم حقوق مانند حقوق دریاها، حقوق فضا و علوم جدید دیگری که لازمه زندگی امروزی است، کنار بگذارد، بیان کرد: راه حلش این است که عالمان علوم امروزی و عالمان دینی در کنار هم به گفت‌وگو بنشینند و آنچه از علوم جدید مفید است، بگیرند و با مبانی اسلامی آن‌ها را اصلاح کنند.

احمدی تأکید کرد: شنیده‌ام که در کشور ژاپن یک هیئت 320 نفری هستند که اصلاً کاری به دولت حاکمه ندارند و افراد آن با آمدن و رفتن دولت‌ها تغییر نمی‌کند. این هیئت به تعیین سیاست‌های آموزشی کشور می‌پردازند و امور علمی کشور را به‌پیش می‌برند، در کشور ما نیز نیازمند چنین فعالیتی هستیم که سیاست‌گذاران آموزشی، ثابت باشند و بتوانند کارهای خود را به‌طور عملی به نتیجه برسانند.

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران با بیان این که پرداختن به علوم انسانی و اسلامی‌سازی علوم انسانی باید به کسانی سپرده شود که خودشان علوم انسانی بدانند، بیان کرد: وزرای علوم که تاکنون وزیر شده‌اند، به‌جز یکی دو مورد، اصلاً رشته تحصیلی‌شان ارتباطی با علوم انسانی نداشته و برای این که بتوانیم اسلامی‌سازی علوم انسانی در کشور را به سامان برسانیم، نیازمند این هستیم که این کار به کاردان سپرده شود.